

Nr 70

Utlåtande i anledning av väckta motioner om förbud för minder- årig att inneha och bruka luftvapen m. m.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta till lagutskott hänvisade motioner, nr 12 i första kammaren av herr *Petersson, Erik Filip*, och fru *Segerstedt Wiberg*, samt nr 16 i andra kammaren av herr *Werbre m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts »att riksdagen måtte besluta att luft- eller fjäderbössa samt luft- eller fjäderpistol ej må förvärvas eller innehavas av den som ej fyllt 18 år eller överlåtas eller upplåtas till sådan person samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till förordning i likhet med den som förefinnes beträffande förbud mot innehav av vissa stiletter m. m.».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande hänvisa till motionen II: 16.

Över motionerna har utskottet i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från rikspolisstyrelsen. Yttrande har därjämte på utskottets begäran avgivits av Målsmännens riksförbund.

Gällande bestämmelser

För rätt att inneha skjutvapen kräves enligt *vapenförordningen den 10 juni 1949* i regel att tillstånd erhållits. Tillstånd må i allmänhet meddelas endast enskild person, som finnes vara i behov av vapnet samt skäligen kan antagas ej komma att missbruka det. Är fråga om pistol eller annat dylikt fickvapen, må tillstånd ej meddelas, med mindre synnerliga skäl är därtill.

Vapenförordningens bestämmelser gäller ej luft- eller fjäderbössor eller luft- eller fjäderpistoler, som är avsedda för målskjutning (1 §).

Enligt 4 § jaktstadgan får luft- eller fjädervapen icke användas vid jakt, dock att sådant vapen får brukas inom gård eller trädgård för att döda gräsparv, möss och vissa andra smådjur.

Inom stadsplanelagt område i stad, köping eller annat samhälle, där byggnadslagens bestämmelser för stad äger tillämpning må enligt 6 § *allmänna ordningsstadgan* den som ej fyllt sexton år icke utan tillstånd av polismyn-

dighet för skjutning utomhus begagna luft- eller fjäderbössor eller luft- eller fjäderpistoler, med vilka kulor, hagel eller andra projektiler kan utskjutas. Genom lokal ordningsstadga kan den återgivna bestämmelsen göras tillämplig beträffande områden utanför stadsplan. Överträdelse av bestämmelsen straffas med böter. Har barn som ej fyllt femton år handlat i strid mot bestämmelsen, skall den som har vårdnaden om barnet straffas, om han icke gjort vad på honom ankommit för att förhindra förseelsen (28 §).

Enligt *förordningen den 5 juni 1959 om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m.* får springstilett eller springkniv ej förvärfvas eller innehas av den som ej fyllt 21 år, eller överlåtas eller upplåtas till sådan person.

Historik

Då 1934 års vapenkungörelse skulle ersättas med gällande förordning av år 1949, framhöll länsstyrelsen i Skaraborgs län, att den nya författningen borde äga tillämpning även på luft- och fjädervapen. Användandet av dylika vapen kunde genom vårdslöshet och oförsiktighet lätt förorsaka allvarliga kroppsskador särskilt om vapnen kom i händerna på minderåriga. Ändring i samma riktning påyrkades även av barnavårdsnämnden i Eskilstuna i skrivelse till chefen för inrikesdepartementet.

Departementschefen ansåg emellertid i *proposition nr 95 år 1949* ej tillräckliga skäl föreligga att inbegripa ifrågavarande vapen under förordningen.

I samband med ändringar i vapenförordningen år 1955 väcktes under remissbehandlingen åter förslag att förordningen på visst sätt skulle göras tillämplig beträffande luft- och fjäderbössor samt luft- och fjäderpistoler. I *proposition nr 37 år 1955* anförde föredragande departementschefen härom.

Luftgevär och luftpistoler förorsakar årligen flera svåra olyckor och vapnen användes med all sannolikhet i ganska stor utsträckning av pojkar vid jakt på småfåglar och andra mindre djur. Det är därför angeläget, att med olika medel försöka motverka missbruk av vapnen. I första hand måste det ankomma på föräldrarna att tillse, att barn icke handskas vårdslöst med luftvapen. Men från det allmännas sida bör man också medverka till att försöka stävja missbruk. Detta synes mig kunna ske genom att i lokala ordningsstadgor intages föreskrifter om vapnens användning. Jag vill vidare erinra om att 1949 års jaktutredning har att pröva frågan om åtgärder för att förhindra okynnesskytte med luftvapen. Jag anser därför icke tillräckliga skäl föreligga att såsom från olika håll föreslagits nu inbegripa luftvapen under vapenförordningen.

I *proposition nr 143 år 1956* med förslag till allmän ordningsstadga uttalade föredragande departementschefen.

Frågan hur man skall komma till rätta med missförhållandena när det gäller användningen av luftvapen har sedan länge varit under övervägande.

Allteftersom luftvapen blivit allt vanligare har tyvärr olyckshändelserna ökat. Till följd av vårdslöshet och bristande omdöme orsakas ofta svåra olyckor med dessa vapen och allt oftare händer det, att pojkar med luftvapen vållar lekkamrater allvarliga kroppsskador, som i många fall lett till bestående men. När det gäller att motverka missbruk av luftvapen måste man — som jag i annat sammanhang understrukt — i första hand lita till, att föräldrarna verkligen ser till att barn icke missbrukar sådana vapen. Men även från det allmännas sida måste man medverka till att försöka stävja missbruket.

Då vapenförordningen 1955 omarbetades yrkades från olika håll att luftvapen skulle inbegripas under förordningen. Statsmakterna ställde sig emellertid avvisande till nämnda förslag och för innehav av luftvapen krävs sålunda f. n. icke tillstånd. Emellertid synes man redan enligt gällande ordningsstadga ha möjlighet att i lokala ordningsföreskrifter intaga bestämmelser som förbjuder skottlossning med luftvapen. Detta torde dock ha skett i mycket begränsad utsträckning.

Erfareheterna synes mig ge vid handen, att man nu måste tillgripa kraftigare medel. I första hand är det angeläget att komma till rätta med missbruket inom tätorterna; det är här som de flesta svåra olyckorna inträffar. Vidare bör en förbudsbestämmelse i första hand rikta sig mot barns begagnande av vapnen. För att nå detta mål anser jag att man genom en föreskrift i ordningsstadgan generellt bör förbjuda den som ej fyllt 16 år att utomhus skjuta med luftvapen inom stadsplanelagt område i stad, köping och annat samhälle, där byggnadslagets bestämmelser för stad gäller. Förbudet bör dock inte vara absolut, utan tillstånd till skjutning bör kunna lämnas av vederbörande myndighet, då skäl därtill föreligger. Så t. ex. bör skjutning med luftvapen få ske på särskilda skjutbanor, exempelvis på nöjesfält, eller eljest då det gäller övnings- eller tränings-skjutning, som äger rum under betryggande förhållanden. Med luftbössor bör likställas fjäderbössor.

Under det remissförfarande, varigenom 1961 års ändringar i vapenförordningen förbereddes, väckte 1949 års jaktutredning bl. a. förslag att den i allmänna ordningsstadgan angivna åldersgränsen, 16 år, skulle höjas samt att straffbestämmelserna i ordningsstadgan skulle kompletteras med regler om förverkande av vapen och ammunition. Förslaget föranledde ej någon lagstiftningsåtgärd.

Vid 1963 års riksdag väcktes motioner med yrkanden om ändring i vapenförordning så att luft- och fjäderpistoler samt luft- och fjäderbössor skulle beläggas med licenstvång. Motionerna, som behandlades av *första lagutskottet*, blev föremål för omfattande remissbehandling. Flertalet remissinstanser ställde sig positiva till tanken på strängare bestämmelser angående luftvapen och därmed jämförliga fjädervapen. Förslaget om tillståndstvång för innehav av dylika vapen tillstyrktes emellertid endast från två håll, nämligen från *poliskammaren i Stockholm* och *sportskytteförbundet*, och av dessa remissinstanser anmälde den förstnämnda viss tvekan. En utredning med anledning av motionerna tillstyrktes av *länsstyrelsen i Gävlebergs län* och av *statens kriminaltekniska anstalt*. Övriga remissyttranden gick i avstyrkande riktning.

Utskottet yttrade i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 12.

Remissyttrandena över förevarande motioner har förstärkt intrycket av att gällande bestämmelser icke är så effektiva som önskligt vore. Det har emellertid även framgått, att ett licenstag i enlighet med motionärernas förslag ej kan genomföras utan ganska stora olägenheter. Utskottet finner sig därför ej kunna tillstyrka införandet av licenstag. Betydande svårigheter synes föreligga då det gäller att finna en praktisk lösning på problemet att skapa en mera tillfredsställande reglering beträffande vapen av ifrågasvarande slag. De konkreta åtgärder, som utskottet haft anledning att överväga i ärendet, har sålunda syns utskottet alltför ovissa till verkan eller alltför krävande från administrativ synpunkt.

Utskottet förutsätter, att man inom vederbörande departement alltför har uppmärksamheten riktad på det genom motionerna aktualiserade spörsmålet och beaktar möjligheterna att ernå en bättre ordning på förevarande område.

Den 9 februari 1965 besvarade tillförordnade inrikesministern en *enkel fråga* om vilka åtgärder som planerades i anledning av vad första lagutskottet anförde i sitt utlåtande nr 12 år 1963. I svaret anfördes att Svenska jägareförbundet den 9 december 1964 gjort framställning om licensplikt för luftvapen samt att sedan denna framställning remissbehandlats frågan om licensplikt åter skulle tagas upp.

Vid remissbehandlingen har Svenska jägareförbundets framställning tillstyrkts av länsstyrelserna i Östergötlands samt i Göteborgs och Bohus län. Rikspolisstyrelsen har hänvisat till sitt remissyttrande över förevarande motioner. Länsstyrelsen i Jämtlands län har avstyrkt licenstag men föreslagit att för luftvapen införas analoga bestämmelser med stilettförordningens samt att generellt förbud uppställes mot luftvapens användning vid jakt. Överståthållarämbetet, Skytteförbundens överstyrelse, Svenska sportskytteförbundet, Sveriges vapenhandlareförening, Sveriges grossistförbund, Cykel- och sporthandlarnas riksförbund och Sveriges järnhandlareförbund har avstyrkt jägarförbundets framställning. Frågan är fortfarande under övervägande i inrikesdepartementet.

Remissyttrandena

Rikspolisstyrelsen anser i sitt yttrande över motionerna, att med hänsyn till den tekniska utvecklingen inom området och till den påtagliga fara för utomstående som minderårigs innehav av luft- eller fjädervapen i många fall visat sig innebära så bör åtgärder vidtagas för att begränsa möjligheten att förvärva och inneha sådant vapen. En sådan begränsning kan enligt styrelsens mening uppnås genom ändring i vapenförordningen att omfatta jämväl vapen varom här är fråga med införande samtidigt av en undantagsbestämmelse, vilken medger person som fyllt 18 år att utan inskränkning inneha och förfoga över sådant vapen.

Även *målsmännens riksförbund* instämmer i att skäl föreligger att införa förbud mot försäljning av luft- och fjädervapen till minderåriga. Förbundet menar emellertid att frågan först bör närmare utredas med beaktande bland annat av möjligheterna att skapa effektiva förbudsbestämmelser, som kan bli respekterade.

Utskottet

Luft- och fjädervapen inbegripes ej i vapenförordningens bestämmelser. Några begränsningar i rätten att inneha eller förvärva sådana vapen finns inte. Däremot finns vissa bestämmelser i fråga om rätten att använda vapnen. De får sålunda inte brukas vid jakt fränsett jakt på vissa smådjur inom gård eller trädgård. Inom stadsplanelagt område gäller vidare, att den som ej fyllt sexton år icke utan tillstånd av polismyndighet får utomhus begagna luft- eller fjädervapen. Genom lokala ordningsstadgor kan förbudet utsträckas att gälla även för områden utanför stadsplan.

I förevarande motioner begäres att bestämmelser skall införas av innebörd att luft- och fjädervapen ej får förvärfvas eller innehas av den som ej fyllt 18 år eller överlåtas eller upplåtas till sådan person. Motionärerna anser att en sådan regel är motiverad med hänsyn till de många svåra olyckor som inträffat med dessa vapen.

Rikspolisstyrelsen har i remissyttrande över motionerna uttalat, att styrelsen delar motionärernas uppfattning att åtgärder bör vidtagas, som begränsar möjligheten att förvärva och inneha de nu aktuella vapnen. Styrelsen förordar att licensplikt införes för personer som är under 18 år. Även Målsmännens riksförbund instämmer i motionernas syfte. Förbundet anser att utredning bör göras för att få till stånd en effektiv förbudslagstiftning.

Frågan om att begränsa användningen av luft- och fjädervapen har tidigare behandlats i olika sammanhang. Vid 1963 års riksdag väcktes motioner i vilka begärdes att luft- och fjädervapen skulle licensbeläggas. Första lagutskottet, som behandlade dessa motioner, ansåg att de gällande bestämmelserna visserligen inte var tillräckligt effektiva men att ett licens tvång ej skulle kunna genomföras utan ganska stora olägenheter. Utskottet avstyrkte därför motionerna men förutsatte, att man inom vederbörande departement skulle uppmärksamma spörsmålet och beakta möjligheterna att uppnå en bättre ordning på förevarande område.

Genom en framställning i december i fjol till Kungl. Maj:t från Svenska jägareförbundet har frågan om licensplikt för luftvapen ånyo aktualiserats. Problemet överväges f. n. inom inrikesdepartementet.

Utskottet delar uppfattningen att det är angeläget att man får bestämmelser som mer effektivt än de nuvarande hindrar barn och ungdomar från

att använda luft- och fjädervapen. Åtskilliga problem är emellertid förenade med en sådan lagstiftning. Enär frågan f. n. är föremål för övervägande hos Kungl. Maj:t, förutsätter utskottet att de möjligheter som finns att göra lagstiftningen effektivare kommer att tillvaratagas. Vad utskottet anfört synes böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

1) att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 12 och II: 16, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet anfört; samt

2) att motionerna, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet under 1) hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 november 1965

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Axel Svensson, Lars Larsson, Eric Carlsson, Edström, Hübinette och Dahlberg;

från andra kammaren: fröken Sandell, herrar Fredriksson, Gomér, Jönsson i Ingemarsgården, Jonsson*, fru Skantz, herrar Göransson och Lothigius*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.